

Nr 28.

Av herr **Hallén**, om förhöjning av arvodet för läraren i kyrkosång vid Uppsala universitet.

Vid 1905 års riksdag fattades beslut om inrättandet av lärarebefattningen i kyrkosång vid Uppsala universitet. Enligt instruktionen för läraren i kyrkosång av den 8 dec. 1905 åligger det honom att undervisa 2 timmar i *liturgisk sång* och 2 timmar i *koralsång*, varjämte han skall hålla *en* föreläsning i veckan, samt förrätta examination i ämnet. Dessutom är han skyldig meddela undervisning i *koralspelning*, om så önskas, mot ersättning enligt överenskommelse.

Undervisningen i kyrkosång vid Uppsala universitet är enligt instruktionen *obligatorisk för alla deltagare i den praktiskt-teologiska kursen, som ej fullständigt sakna naturanlag* i sångligt-musikaliskt hänseende. Under de sju år den nuvarande läraren, musikdirektören Fredrik Mellander, innehaft ifrågavarande befattning, ha även samtliga de, som enligt gängse uppfattning »sakna naturanlag», deltagit i undervisningen i dess helhet, för att av densamma kunna inhämta åtminstone sådana kunskaper, som kräva blott allmänna intellektuella förutsättningar, såsom kyrkomusikalisk stil m. m.

Att så mycket som möjligt vara med om övningarna och samtidigt åhöra kamraternas prestationer är till mycket stort gagn även för dem, »som sakna naturanlag». Deras *strävan* efter sång stärker nämligen och utvecklar i hög grad deras talröster, vilket ju är av synnerligen stor vikt. Från och med 1912 ha alltså *samtliga, som vid Uppsala universitet avlagt praktisk-teologisk examen*, även examinerats i kyrkosång. Intresset för kyrkosång bland de teologie studerandena i Uppsala är också, det kan utan överdrift sägas, minst sagt stort.

För det arbete, som läraren i kyrkosång enligt instruktionen har att

utöva, åtnjuter han arvode 1,500 kr. utan krigstillägg, eftersom han samtidigt innehar befattningen som musiklärare vid Uppsala läroverk. Med befattningen (i kyrkosång) följer ingen rätt till pension.

Den 21 mars föregående år beslöt teologie fakulteten *på eget initiativ* göra framställning om höjning av lärarens i kyrkosång arvode från nuvarande 1,500 kr. till 3,000 kr. för år. Detta teologie fakultetens beslut har enhälligt tillstyrkts av det större konsistoriet samt vidare tillstyrkts av kanslern för rikets universitet. Emellertid har det oaktat denna lönefråga ej blivit upptagen i den kungl. propositionen. I denna är däremot förordad en förhöjning av det arvode av 800 kr., som utgår till läraren i »liturgisk sång och framsägning» vid Lunds universitet för två timmars undervisning, till 1,500 kr., vilken föreslagna förhöjning skall vara förbunden med utökandet av timantalet till sex per vecka. Det har alltså kommit till en jämförelse med avseende på löneförmåner mellan läraren i kyrkosång vid Uppsala universitet och läraren i »liturgisk sång och framsägning» vid Lunds, utan någon närmare utredning om den väsentliga skillnad, som förefinnes mellan dessa befattningar, och är det med anledning av denna jämförelse, som jag vill fästa uppmärksamheten på följande:

Lärarebefattningen i kyrkosång vid Uppsala universitet är en självständig och fristående befattning. Förordnandet för läraren gäller fem år i sänder, och befattningen kungöres till ansökan ledig vart femte år. Lärarebefattningen i »liturgisk sång- och framsägning» i Lund är att betrakta blott som ett bihang till kapellmästaresysslan, vilken med hänsyn till den ringa tjänstgöringen måste anses väl avlönad (4,000 kr. med pension). Instruktionen för befattningen i Uppsala är helt olika den för motsvarande befattning i Lund. Medan kyrkosågsundervisningen i Uppsala är *obligatorisk* för alla, »som ej fullständigt sakna naturanlag», så är undervisningen i »liturgisk sång och framsägning» helt och hållet *frivillig från de teologie studerandes sida*.

Enligt Uppsalainstruktionen skall läraren i kyrkosång en gång i veckan hålla en kyrkomusikalisk historisk-teoretisk föreläsning. Läraren i »liturgisk sång och framsägning» i Lund däremot har ej något dylikt åliggande, utan består hans åligganden enbart av övningar. Av den befattningen i Uppsala tillhörande *föreläsningsskyldigheten* framgår med tydlighet, att denna står på ett akademiskt högre plan.

Föreläsningsskyldigheten (i Uppsala) innebär för läraren ej blott ständigt fortgående studier utan även flera timmars arbete för varje föreläsning. Om man nu beräknar 6 à 8 timmar för utarbetande av varje föreläsning,

så framgår, att lärarens i Uppsala arbete i själva verket blir mer än dubbelt så omfattande som lärarens i Lund, och på samma gång, i den mån det rör övningarna, även mera ansträngande, då ju läraren i Lund använder åtminstone halva timantalet till framsägningsövningar, som ej kunna anses så påkostande. Befattningen som lärare i »liturgisk sång och framsägning» kan därför också betraktas blott till hälften varande av musikalisk natur.

I kungl. propositionen framhåller läraren i »liturgisk sång och framsägning», att antalet teologie studerande i Lund är i stigande och att antalet höstterminen 1917 var 210. Även i Uppsala stiger antalet av teologie studerande och utgjordes höstterminen 1918 av ej mindre än 340. Alltså 130 flera i Uppsala än i Lund, vilken numerära skillnad också är värd att tagas i allvarligt betraktande i detta sammanhang.

Om nu läraren i Lund hugnas med den i kungl. propositionen förordade löneförhöjningen, så erhöle han i ersättning för sitt arbete, om krigstillägg efter 66 procent inberäknas, 2,490 kr., medan läraren i Uppsala blott skulle erhålla 1,500 trots mer än dubbelt arbete, som framgår av ovan gjorda utredning. Detta måste anses i hög grad både orimligt och orättvist.

På grund av vad nu blivit anfört, anhåller jag,

att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 1,500 kr. för höjandet av arvodet för läraren i kyrkosång vid Uppsala universitet till 3,000 kr., samt att å vederbörande anslagspost för Uppsala universitet företages en motsvarande höjning.

Stockholm den 16 januari 1919.

Harald Hallén.

Bilaga 1.

Transsumt av Teologiska fakultetens i
Uppsala protokoll den 21 mars 1918

§ 5.

Företog fakulteten frågan om riksdagspetita till nästkommande års riksdag, varvid förekom följande:

I.

Professor Rodhe anförde:

»Läraren i kyrkosång har enligt kungl. brevet av den 8 december 1905 att för de teologie studerande, som genomgå de praktisk-teologiska övningarna, 2 timmar i veckan leda övningar i liturgisk sång, tvenne timmar i veckan, som dock kunna sammanfattas till en dubbeltime, anordna övningar i koralsång samt slutligen en timme i veckan hålla en föreläsning, 'varvid företrädesvis översikt lämnas av musikens ställning inom olika kulter och särskilt av huvudmomenten av den svenska kyrkomusikaliska utvecklingen'. Han uppbär i arvode härför 1,500 kronor per år. Förordnandet gives på fem år och kan förnyas.

Beträffande dessa löneförhållanden är först och främst att anmärka, att läraren i kyrkosång saknar pensionsrätt, enär han icke är fast anställd. Samma förhållande äger visserligen rum också med avseende på direktorn och assistenten i det praktisk-teologiska institutet. Men direktorn får icke förordnas sammanlagt mer än på fem år och även assistentens befattning anses såsom en övergångsplats. Annorlunda ställer det sig med kyrkosångslärorefattningen. Nuvarande innehavaren har fått sitt förordnande förnyat en gång, och det är att antaga, att detta alltfört skall ske. Samma skäl för ombyte, som beträffande direktors- och assistentbefattningen, förefinnes nämligen icke i fråga om läraren i kyrkosång. Hans anställning blir därför relativt fast. Redan med hänsyn härtill måste dennes löneförmåner anses vara otillbörligt knappt tillmätta. Kan fast anställning med pensionsrätt icke beredas honom, så bör åtminstone lönen så höjas, att någon ersättning beredes honom för saknaden av de med dylik anställning förenade förmånerna. För närvarande har han ju också med hänsyn till eventuellt sjukdomsfall en högst ogynnsam ställning.

Men även frånsatt vad nu blivit anfört, synes mig en höjning av arvodet synnerligen befogad. Kyrkosångslärorens arbete är ganska betungande, då han har att under den korta tiden av en termin handleda ett ofta ganska stort antal studerande, vilka merendels kräva en mer eller mindre individualiserande behandling. För övrigt har arbetet de sista åren erfarit en icke oväsentlig ökning, sedan kyrkomötet till kyrkligt bruk auktoriserat Missale och Vesperale för svenska kyrkan. Inom en icke avlägsen framtid är kanske också en ny koralbok att förvänta. Såsom kyrkomusikens representant vid universitetet har kyrkosångsläroren vidare att vid förekommande tillfällen i kyrkomusikaliska frågor avgiva utlåtanden, vilka ofta, såsom de senaste årens

erfarenheter giva vid handen, kräva omfattande studier och undersökningar. Önskvärt vore slutligen, att kyrkosångsläraren kunde meddela någon undervisning i det viktiga facket talteknik.

Med hänsyn till omfattningen av det arbete, som åligger läraren i kyrkosång, synes mig hans arvode oskäligt litet. De nuvarande avlöningsförmånerna tvinga honom att i den utsträckning genom annat arbete söka sin utkomst, att man kan befara, att hans arbete vid universitetet i längden därpå blir lidande. Det torde böra påpekas, att läraren i kyrkosång vid musikaliska akademien som svarar för organisters och kantorers sångutbildning, är avlönad med 3,500 kronor, vartill kommer trenne ålderstillägg på 500 kronor och pensionsrätt.

Med hänsyn till nu framdragna omständigheter föreslår jag, att arvodet för läraren i kyrkosång höjes från nuvarande 1,500 kronor till 3,000 kronor.»

I anledning av vad professor Rodhe sålunda föreslagit, beslöt fakulteten göra framställning om höjning av lärarens i kyrkosång arvode från nuvarande 1,500 kronor till 3,000 kronor för år.

Besluten blevo omedelbart justerade.

Ur protokollat:
Carl Häggquist.

Bilaga 2.

Instruktion

för ledaren av övningar i kyrkosång vid universitetet i Uppsala.

Det allmänna målet för undervisning i kyrkosång är att sätta varje präst, som ej fullständigt härför saknar naturanlag, i tillfälle att i möjligaste måtto befordra sången inom gudstjänstlivet.

Undervisningen anordnas och fördelas på följande sätt:

1. Övningar i liturgisk sång skola hållas två timmar i veckan under den tid, den för teologie studerande föreskrivna praktiska övningskursen pågår. De böra bibringta säkerhet, efter den individuella förmågans mått, i utförandet av de musikaliska uppgifter, som enligt gällande föreskrifter åligga prästen med avseende på svenska kyrkans ritual.

2. Under samma tid skola likaledes under två timmar i veckan, vilka ledaren dock må kunna sammanslå till en dubbeltimme i veckan, anordnas övningar i koralsång. Denna undervisning avser att bibringta den blivande prästen den säkerhet i luthersk koralsång, att han

a) kan leda sådan koralsång själv utan hjälp av musikinstrument,

b) känner tillräckligt stor del av koralbokens melodier och deras inbördes metrisk-rytmiska förhållanden, så att han är obunden i valet av psalm, då han själv skall leda sången, samt

c) kan övervaka koralspelets utförande på sådant sätt, att det befordrar ett allmänt deltagande i koralsången.

3. Ledarens *föreläsningsskyldighet* bestämmes efter överenskommelse med teologiska fakulteten, varvid företrädesvis översikt lämnas av musikens ställning inom olika kulturer och särskilt av huvudmomenten av den svenska kyrkomusikaliska utvecklingen.

4. De här även under 1 och 2 omförmälda övningar äro, likasom föreläsningarna, tillgängliga för teologie studerande även under den del av studietiden, som föregår deltagandet i den praktiska övningskursen. Då det är av vikt, särdeles för de präster, som ej äro begåvade med sångröst, att kunna nödtorftigt spela en koral, är det önskvärt, att ledaren meddelar undervisning i koralspel, mot ersättning enligt överenskommelse.

Vilket jag på nådigaste befallning får Eder till kännedom och efter rättelse i vad på Eder ankommer samt vederbörandes förständigande härigenom meddela, jämte det nådigt brev i ämnet avgår till kungl. statskontoret.

Stockholm den 8 december 1905.

FRIDTJUF BERG.

A. I. Lindhagen.